

רע"פ 370/23 - אור כהן נגד מדינת ישראל

בית המשפט העליון

רע"פ 370/23

לפני:

כבוד השופט ח' כבוב

המבקש:

אור כהן

נ ג ד

המשיבה:

מדינת ישראל

בקשה למתן רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי מרכז-לוד מיום 11.12.2022 בעפ"ת 47224-07-22 שניתן על ידי כבוד השופטים: מ' ברנט, ש' בורנשטיין ו-ע' מיכלס

בשם המבקש:

עו"ד אסף טל

החלטה

1. בקשה למתן רשות ערעור על פסק דינו של בית המשפט המחוזי מרכז-לוד (כבוד השופטת הבכירה מ' ברנט וכבוד השופטים ש' בורנשטיין ו-ע' מיכלס) בעפ"ת 47224-07-22 מיום 11.12.2022. בגדרו, נדחה ערעור שהגיש המבקש על גזר דינו של בית המשפט לתעבורה מחוז מרכז (כבוד השופטת הבכירה א' וישקין) בגמ"ר 1526-11-19 מיום 30.06.2022, וגזר דינו המשלים מיום 07.08.2022.
2. ביום 07.04.2021, הורשע המבקש בהתאם להודאתו בעבירה של גרימת מוות בנהיגה רשלנית, לפי סעיף 64 לפקודת התעבורה [נוסח חדש] (להלן: הפקודה). על-פי המתואר בכתב האישום המתוקן, ביום 05.07.2019, נהג המבקש ברכבו בכביש בעל 4 נתיבים, שהנתיב הימני ביותר מיועד לפנייה ימינה בלבד, ויתר הנתיבים מיועדים לנסיעה ישרה. המבקש, בעת שניסה לעקוף שני רכבים מימין דרך הנתיב הימני ביותר, פגע במר דמיטרי קלישר ז"ל (להלן: ישרה).

המנוח), אשר נסע אותה שעה על אופניו בנתיב זה. המנוח נהרג כתוצאה מהפגיעה.

3. ביום 30.06.2022, ניתן החלק האופרטיבי של גזר דינו של בית המשפט לתעבורה, בגדרו הושתו על המבקש העונשים הבאים: 9 חודשי מאסר בפועל שירוצו בדרך של עבודות שירות; 10 חודשי מאסר על תנאי למשך 3 שנים; פסילה בפועל של רישיון הנהיגה ל-15 שנים; ופסילה על תנאי של רישיון הנהיגה ל-6 חודשים למשך 3 שנים. עוד חייב בית המשפט את המבקש בתשלום פיצוי למשפחת המנוח בסך של 20,000 ש"ח, וככל שיוולד לו בן זכר, להוסיף לשמו של הנולד את שמו של המנוח.

4. ביום 07.08.2021, ניתן גזר דינו המשלים של בית המשפט לתעבורה, ובגדרו נימוקי גזר הדין. בית המשפט תיאר בהרחבה את האווירה ששררה במהלך הדיון בטיעונים לעונש, ובפרט התייחס למצבו הנפשי הקשה של המבקש והכאב שהוא חווה מכך שגרם למותו של המנוח. במהלך הדיון, ולאור עקרונות של "צדק מאחה", נשאל המבקש על-ידי בית המשפט, אם יהיה מוכן להנציח את המנוח באופן כזה, שככל שיוולד לו בן, יוסיף לשמו את שם המנוח. המבקש נענה לכך בחיוב, ואף במועד דיון מאוחר יותר, לאחר שניתן לו זמן לשקול שוב את תשובתו, נותר בדעתו.

בית המשפט לתעבורה קבע מתחם ענישה הולם הנע בין 10 ל-24 חודשי מאסר בפועל; ובכל הנוגע לרכיב של פסילת הרישיון מתחם של 10 עד 20 שנות פסילה. זאת, נוכח מידת רשלנותו של המבקש, אותה העמיד בית המשפט ברף בינוני-גבוה; הערך החברתי שנפגע ממעשיו; ולמדיניות הענישה הנוהגת במקרים דומים. בכל הנוגע לקביעת עונשו של המבקש בתוך גדר המתחם, בית המשפט נתן דעתו לתחושות החרטה שהביע המבקש; לעובדה שנטל אחריות על מעשיו; ולמאמציו לכפר על מעשיו. בשל כל אלה, סבר בית המשפט כי יש מקום לחרוג לקולא ממתחם הענישה שנקבע לרכיב המאסר בפועל. עם זאת, לא כך סבר בית המשפט אשר לרכיב פסילת הרישיון, שביחס לכך ראה הוא לנכון, לצורך הגשמת תכליות הענישה, לקבוע תקופת פסילה ארוכה. בנוגע לענישה נלווית, קבע בית המשפט, כי "כדי לתת את הדגש על אלמנט הפיצוי", אין להשית על המבקש קנס כספי. לצד זאת נקבע, כי יש להשית על המבקש פיצוי לטובת משפחת המנוח בסכום נמוך מן המקובל, "כדי שלא לפגוע בהמשך תהליך הפיוס בין [המבקש - ח.כ.] לבין משפחת המנוח".

לאור האמור, השית בית המשפט על המבקש את העונשים אשר פורטו לעיל.

5. המבקש הגיש ערעור על גזר דינו של בית המשפט לתעבורה, שהופנה בראשו נגד תקופת הפסילה ולגובה הפיצוי שנקבעו. ביום 11.12.2022, דחה בית המשפט המחוזי את הערעור. בפתח הדברים ציין בית המשפט, כי "נימוקי [המבקש - ח.כ.] מעמידים בסימן שאלה את מידת הבנתו ולקידחת האחריות לנזק הכבד שגרם למשפחת המנוח". לגופו של עניין, נקבע, כי אין מקום להתערב בעונש שהושת על המבקש, ואף צוין כי זה מקל עמו. זאת, בין היתר, נוכח מידת רשלנותו של המבקש; והכלל לפיו אין להתחשב במצבו הכלכלי של נאשם בפסיקת פיצוי לנפגעי העבירה. בסוף פסק הדין, ציין בית המשפט, כי:

"טרם חתימה מצאנו להעיר שתי הערות.

האחת - לא מצאנו מקור חוקי לחייב את המערער לקרוא לבן שיוולד לו על שם המנוח. אשר על כן החלטת בית משפט קמא המנחה את המערער לעשות כן - מבוטלת.

השנייה - המערער יפקיד את כספי הפיצוי בתנאים שנקבעו בגזר הדין לטובת עזבון המנוח ולא לטובת 'משפחת המנוח' כפי שצוין בגזר הדין..."

6. המבקש לא השלים עם פסק דינו של בית המשפט המחוזי, ומכאן הבקשה שלפניי.

7. לטענת המבקש, בקשתו מעלה שתי סוגיות משפטיות עקרוניות אשר מצדיקות להיעתר לבקשתו. הראשונה, נוגעת לשאלה האם בעת קביעת רכיב של פסילת רישיון בעונש יש להתחשב בשיקולי שיקום, לפי סעיף 40 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: החוק). השנייה, מתייחסת לאפשרות לקחת בחשבון את מידת רשלנותו של נאשם בקביעת מתחם העונש ההולם. אשר לשאלה השנייה, טוען המבקש, כי רשלנות נקבעת על-פי אמת מידה אובייקטיבית, ומדובר ביסוד נפשי המבוסס על הכרה, לא על רצון, כך שאין משמעות לדרגות השונות של רשלנות.

לגופם של דברים, טוען המבקש, כי בית המשפט לתעבורה נתן כפל משקל למידת רשלנותו שעה שבחן זאת הן בקביעת מתחם הענישה, הן בקביעת עונשו בגדרי המתחם. עוד טוען המבקש, כי לצורך ביסוס מידת רשלנותו התייחס בית המשפט לעובדות שלא פורטו בכתב האישום, וממילא לא הוכחו. כן טוען המבקש, כי הותרת גזר הדין של בית המשפט לתעבורה, בכל הנוגע לפסילת רישיונו, תפגע פגיעה מהותית באפשרות שיקומו, מאחר שהפסילה תקשה על שילובו במעגל העבודה. לבסוף טוען המבקש, כי קיימים שיקולים לקולא המצדיקים הקלה בעונשו, וביניהם - גילו הצעיר; היותו נעדר עבר פלילי רלבנטי; והעובדה כי נטל אחריות מלאה על מעשיו. על כן, עותר המבקש להקלה בעונשו, באופן בו רכיב הפסילה יעמוד על 7 שנים; ורכיב הפיצוי על סך של 10,000 ש"ח.

דיון והכרעה

8. דין הבקשה להידחות, אף מבלי להידרש לתשובת המשיבה.

9. כידוע, הלכה היא, כי בקשה למתן רשות ערעור ב"גלגול השלישי" שמורה למקרים חריגים בהם מתעוררת שאלה משפטית עקרונית החורגת מעניינם הפרטי של הצדדים, או בנסיבות המקימות חשש לעיוות דין או אי צדק חמור שנגרם למבקש (ראו: רע"פ 8783/22 חילף נ' מדינת ישראל, פסקה 10 (19.01.2023)). זאת ועוד, כאשר הבקשה נסובה על חומרת העונש, לא תינתן רשות ערעור אלא כאשר העונש שנגזר על המבקש סוטה באופן קיצוני ממדיניות הענישה הנהוגת במקרים דומים (ראו: רע"פ 5757/22 כמיסה נ' מדינת ישראל, פסקה 11 (01.09.2022) (להלן: עניין כמיסה)). הבקשה שלפניי אינה עומדת באמות מידה אלה, ודי בכך כדי לדחות אותה.

10. בניגוד לעמדת המבקש, בקשתו אינה מעלה כל שאלה משפטית עקרונית המצריכה בירור או ביאור. פסילת רישיון הנהיגה מהווה עונש אשר בסמכותו של בית המשפט להשית על מי שהורשע בעבירות מסוימות (ראו למשל: סעיף 43 לפקודה; סעיף 413 לחוק), ובהתאם רשאי בית המשפט לשקול שיקולי שיקום בבואו לקבוע את משך תקופת הפסילה (סעיף 40 לחוק). זאת, כאשר המשקל שיש לתת לשיקולי שיקום במכלול מארג שיקולי הענישה יגזר, בין היתר, מסוג העבירה, חומרתה ומיהות מבצעה.

11. כמו כן, טענתו של המבקש בכל הנוגע לאפשרות לבחון את מידת רשלנותו של נאשם בעת קביעת מתחם הענישה ההולם איננה מתיישבת עם מושכלות יסוד בדין הפלילי ועם ההלכה הפסוקה. שכן, כידוע, על בית המשפט הגוזר את דינו של נאשם לתת את דעתו למידת אשמו (סעיף 40 לחוק), וכאשר מדובר בעבירה בעלת יסוד נפשי של רשלנות, למידת הרשלנות הדבקה במעשיו (ראו מיני רבים: ע"פ 6755/09 אלמוג נ' מדינת ישראל, פסקה 6 (16.11.2009) (להלן: עניין אלמוג); רע"פ 5047/18 בלאל נ' מדינת ישראל, פסקה 11 (03.07.2018); עניין כמיסה, בפסקה 14).

12. בהתייחס לעונש, המבקש אינו טוען כי זה חורג באופן קיצוני ממדיניות הענישה המקובלת, וטוב שכך, שכן כפי שצוין באופן מפורש על-ידי בית המשפט לתעבורה - החריגה בעונשו של המבקש הינה לקולא. כשלעצמי, סבורני שלא מוצה הדין עם המבקש, בשים לב לכך שבמעשיו נטל חייו של אדם; ולגישה המקובלת בפסיקת בית משפט זה, לפיה יש להחמיר בעונשם של נאשמים שהורשעו בעבירה של גרימת מוות בנהיגה רשלנית (רע"פ 9094/18 בושרי נ' מדינת ישראל, פסקה 9 (02.01.2019); רע"פ 548/05 לזין נ' מדינת ישראל, חוות דעתו של השופט א' רובינשטיין

(19.01.2006); עניין אלמוג, בפסקה 6).

הערה לפני סיום

13. לפני סיום, מצאתי כי איני יכול לחתום החלטתי זו מבלי להתייחס בתמצית לקביעת בית המשפט לתעבורה, לפיה ככל שלמבקש ייוולד בן, יוסיף לשמו את שם המנוח. המדובר בקביעה שאין מקומה להימצא בתוך שורת הדין, וזאת אף מקום בו הצדדים הביעו נכונותם או רצונם לעשות כן. ראשית, כי היא חורגת באופן מובהק מהתכלית לשמה ניתן לבית המשפט הכוח הכופה להשית סנקציות עונשיות או לפסוק סעדים אחרים על נאשמים בפלילים - והיא חותרת, במובן זה, תחת זכותו של הפרט לכבוד, לאוטונומיה ולחירות. זאת, הן בהתייחס לזכויות הנאשם בפלילים; והן בהתייחס לזכויותיה של בת זוגתו - שהיא אינה צד להליך, וקולה לא נשמע בו.

ושנית, כי חובתו של היושב בדין לשוות לנגד עיניו, כל עת, את פערי הכוחות המובנים שקיימים בינו לבין נאשם בפלילים - אשר גורלו של האחרון מצוי בידיו. פערים אלו עשויים להשפיע על נכונותו של נאשם להיעתר להצעה כזו או אחרת, הבאה מצידו של בית המשפט, גם מקום בו נכונות זו אינה נובעת מחפץ נפשו - ואינה משקפת, כהוא זה, את רצונו.

14. אשר על כן, הבקשה נדחית.

ניתנה היום, ב' בשבט התשפ"ג (24.1.2023).

ש ו פ ט